

تحدی قرآن

کلیدواژه: تحدی، آیات تحدی، داوران.

پرسش: اگر مخاطب بحث تحدی قرآن از **مسلمانان** نباشد، بلکه از کفار و **دشمنان** اسلام باشد و ادعای برآورنده آیه مثل قرآن یا بهتر از آن را داشته باشد چه کسی باید دآوری کند که مطالب آن فرد مثل قرآن است یا نه؟

پاسخ: **خداوند** همه مخلوقاتی را که دارای شعور و **عقل** هستند، دعوت به تحدی و مبارزه کرده تا همانند قرآن بیاورند، نه فقط کفار و دشمنان که در سؤال به آن اشاره شده است. اما جواب بخش آخر سؤال که آمده: «اگر هیچ مرجعی قابلیت تشخیص نداشته باشد» عرض می‌کنیم که: با توجه به مطالبی که بیان شد، چنین چیزی تحقق خارجی ندارد؛ چراکه این **کتاب خدا** اگرچه فراتر عقول بشری و کلام **خالق** **جهان** است. در این حال به گونه‌ای تنزل یافته که بشر آن را درک می‌کند و در **مقام** دآوری می‌تواند با کلام مخلوقات و انسان‌ها **سنجد** و **قضاوت** کند.

فهرست مندرجات

- ۱ - آیات تحدی
 - ۱.۱ - آیه ۸۸ سوره اسراء
 - ۱.۲ - آیه ۱۳ سوره هود
 - ۱.۳ - آیه ۲۳ سوره بقره
 - ۱.۴ - آیه ۲۸ سوره یونس
- ۲ - دعوت مخلوقات به تحدی
- ۳ - ترتیب تحدی
- ۴ - داوران میدان تحدی
 - ۴.۱ - وجوه قرآن
 - ۴.۲ - امتیازات قرآن
 - ۴.۳ - ولید بن مغیره
 - ۴.۴ - نمونه‌ای درباره ادبیات
 - ۴.۵ - نمونه‌ای درباره قرآن
- ۵ - پاسخ بخش دوم پرسش
- ۶ - منابعی برای مطالعه بیشتر
- ۷ - بانویس
- ۸ - منبع

آیات تحدی

ابتدا خوب است برخی آیاتی که «دال بر تحدی» است، بررسی شود تا اولاً، سوال روشن‌تر شود و ثانیاً، زودتر جواب آن بیان شود. از جمله آیاتی که همه انسان‌ها و جنیان را دعوت به مبارزه و همانندآوری کرده، بدین قرارند:

← آیه ۸۸ سوره اسراء

در یک‌جا می‌فرماید، مانند این **قرآن** را بیاورد: «**قل لئن اجتمعت الانس و الجن علی ان یأتوا بمثل هذا القرآن لایأتون بمثله و لوکان بعضهم لبعض ظهیراً**»؛
[۱] **اسراء (۱۷)، آیه ۸۸.**
«بگو اگر انسان‌ها و جنیان اتفاق کنند همانند این قرآن را بیاورند، همانند آن را نخواهند آورد، هرچند یک‌دیگر را در این کار کمک کنند».

← آیه ۱۳ سوره هود

گاه فرموده: ده **سوره** همانند قرآن بیاورید؛ «**ام یقولون اقل فأتوا بعشر سور مثله مضربات و ادعوا من استطعتم من دون الله کتیم صادقین**»؛
[۲] **هود (۱۱)، آیه ۱۳.**

«آیا می‌گویند: «او به **دروغ** این (قرآن) را (به خدا) نسبت داده (و ساختگی است)؟! بگو اگر راست می‌گویند، شما هم ده **سوره** ساختگی همانند این قرآن بیاورید و تمام کسانی را که می‌توانید غیر از خدا (برای این کار) دعوت کنید!»

← آیه ۲۲ سوره بقره

و گاه می‌فرماید: یک سوره از قرآن بیاورید؛ «**و ان کنتم فی ریب مما نزلنا علی عبدنا فاتو بسورۃ من مثله و ادعوا شهداءکم من دون الله ان کنتم صادقین**»؛

[۱۲] بقره (۲)، آیه ۲۲.

«و اگر درباره آنچه بر بنده خود (پیامبر) نازل کرده‌ایم شک و تردید دارید، (دست کم) یک سوره همانند آن بیاورید و گواهان خود را **خیر** خدا (برای این کار) فرا خوانید، اگر راست می‌گویند.»

← آیه ۲۸ سوره یونس

۲۱۳ یا در **سوره یونس** (۱۰)، آیه ۲۸ که باز دعوت به آوردن یک سوره شده تغییر به «**قل فاتو بسورۃ مثله**» شده و کلمه «مِن» در آن نیست.

[۱۴] یونس (۱۰)، آیه ۲۸.

نکات مهمی که از این **آیات** به دست می‌آید و مربوط به سؤال است چنین‌اند:

دعوت مخلوقات به تحدی

خداوند همه مخلوقاتی را که دارای شعور و **عقل** هستند، دعوت به تحدی و مبارزه کرده تا همانند قرآن بیاورند، نه فقط کفار و دشمنان که در سؤال به آن اشاره شده است؛ چراکه از تعابیر «الانس»، «الجن» و «**ادعوا من استنعتکم من دون الله**»، «**وادعوا شهداءکم من دون الله**» (و خلاصه تعبیر به: هر کسی غیر از خدا)، در می‌یابیم که گروه خاصی مراد نیست؛ بلکه همه اقوامی که دارای **عقل** و شعورند می‌توانند مخاطب آیه باشند؛ زیرا این آیات، احتجاج و **معجزه** خداوند برای پیامبرش محمد (صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم) در برابر **مشرکان عرب** و **میافقان** و همه **کفار** چه **اهل کتاب** و غیر آنها و حتی آنهایی که **اسلام** را پذیرفته‌اند تا اگر شکمی در قرآن یا وحی بر رسول خدا دارند، می‌توانند امتحان کنند.

ترتیب تحدی

همان‌گونه که از ترتیب ذکر آیات ملاحظه می‌شود، خداوند در اثبات **حقیقت قرآن** و پیامبرش در آوردن همانند قرآن بارها تخفیف داده؛ یعنی ابتدا دعوت به آوردن «مثل کل قرآن» سپس «ده سوره» و سرانجام «یک سوره»؛ پس تحدی از اشد به اخف صورت گرفته و معقول است. [۱۵] مصباح یزدی، مجدّتی، قرآن‌شناسی، ج ۱، ص ۱۳۳.

داوران میدان تحدی

از **آیات تحدی** استفاده می‌شود که «داوران» این میدان (میدان همانندآوری قرآن)، می‌توانند همه ادیبان و فرهیختگان و اهل فن باشند؛ خواه **مسلمانان** یا غیر **مسلمانان** و ترکیبی از مسلمانان و غیر مسلمانان؛ یعنی همه کسانی که با وجود و جنبه‌های مختلف **اعجاز** قرآنی و کتاب‌های آسمانی آشنایی داشته باشند؛ زیرا قرآن دارای وجوهی است؛ از جمله:

← وجوه قرآن

أ. هماهنگی و عدم اختلاف بین آیات و مفاهیمش؛

ب. **فصاحت** و **بلاغت** در حدّ اعلیٰ؛

ج. آورنده آن که یک فرد اُمّی و درس نخوانده و مکتب نرفته است. و همچنین دارای امتیازاتی است؛ چون:

← امتیازات قرآن

أ. گنجاندن معارف بلند در کلماتی کوتاه؛ مثلاً درباره مرد و **زین** و **شخصیت** و رابطه آن دو می‌فرماید: «**هنّ لباس لکم و انتم لباس لهنّ**»؛ یعنی «زنان لباس شما و شما لباس آنها هستید».

ب. شیرینی کلام و نفوذش؛ جامعیت آن؛ واقع‌گرایی؛ آهنگ و موسیقی کلام؛ همه‌گیر و جهانی بودن آن؛ جلوه ابدی، رشد فزاینده، معجزه‌ای در دست (که از نوع سخن و کلمه است و در **اختیار** همه)، هم معجزه است و هم کتاب دستور و قانون. چیزی به آن افزوده یا از آن کاسته نشده است و مصون از **تحریف** می‌باشد.

[۱۶] قرآنتی، محسن، تفسیر نور، ج ۵، ص ۱۹۹.

[۱۷] طباطبائی، **مجدحسین، تفسیر المیزان**، ج ۱۱، ص ۹۴، ذیل آیه ۲۳ از سوره بقره، بخش **اعجاز قرآن**.

اکنون کسانی که با جنبه‌های متفاوت کلام و **سخن** و آرایه‌های آن آشنایی دارند و اهل فن و تحقیق ادیبند و در علوم **معانی** و **بیان** و **بدیع** و ... دستی دارند، ولو مسلمان نباشند می‌توانند داوران و قاضیان این مبارزه باشند؛ البته به شرطی که آن‌ها انسان‌های منصف و اهل فن باشند؛

← ولید بن مغیره

به‌عنوان نمونه، در تاریخ آمده که «ولید» بزرگ‌ترین ادیب و حکیم عرب که از **دشمنان** اسلام و **قرآن** است، پس از شنیدن آیاتی از قرآن گفت: «به خدا سوگند به تحقیق سخنی از **مجد صلی‌الله‌علیه‌وآله** شنیدم که از کلام آدمیان و پریان نیست. به‌راستی برای آن شیرینی ویژه‌ای است و بر آن شادابی خاص شاخسارش پرثمر و ریشه‌هایش پر **برکت** است. راستی که آن کلام همواره برتری می‌یابد و کلامی بر آن برتر نمی‌شود».

ولید و امثال او (که از دشمنان اسلام‌اند) می‌توانند یکی از داوران باشند؛ پس هیأت داوران نیز محدود به مسلمانان نمی‌شود؛ بلکه دشمنان و کسانی که مخالف **دین اسلام** و قرآن هستند می‌توانند آن‌چه را به‌عنوان همانند قرآن عرضه کرده‌اند، با **سوره‌های قرآن** و حتی با فرازهای سوره‌های بزرگ قرآن مقایسه کنند که آیا با آن برابری می‌کند یا نه؟

← نمونه‌ای درباره ادبیات

هم‌چنان که ما در بحث ادبیات، مثلاً قاصید **سعدی** را با شاعر دیگری چون حافظ می‌سنجیم که چرا این **غزل** نمی‌تواند غزل حافظ باشد، چه ویژگی‌ها و اسلوب و قواعدی در **شعر** او هست که با این غزل مشکوک سازگار نیست و... به هر جهت، هر اهل فن و ادیبی از هر کیش و دینی باشد، می‌تواند جزء داوران این بحث قرار گیرند؛ شرط است که اهل این فن، کارشناس و متخصص باشند و ثانیاً انسان‌های منصف باشند.

← نمونه‌ای درباره قرآن

در مورد قرآن نیز چنین است؛ مثلاً وقتی «**مسئله کذاب**» به تقلید از **سوره کوثر**، می‌سراید: «انا اعطیناک الجواهر فصل لربک وهاجر انّ میغضک رجل کافر» با تقلید از سوره فیل می‌گوید: «الفیل مالفیل له دتب وویل و خرطوم طویل» چرا در همان زمان ادبا و صاحب‌نظران که مسلماً همه هم مسلمان نبوده‌اند، عبارات سخیف و بی‌ارزش او را نمی‌پذیرند یا **روز** به (این مقفّع ایرانی) که او را نایفّه کلام **عرب** خوانده‌اند نقل می‌کنند که وی سال‌ها در این پندار بود تا به معارفه با قرآن برخورد تا این‌که روزی در کوچه، آیه **سوره هود** («**و قیل یا ارض ابلعی ما ءک...**») را از کودکی شنید. پس از شنیدن این **آیه** چرا از معارفه با قرآن منحرف شد و هرچه یافته و ساخته بود دست شُست؟! احتمالاً اولین کسی که پی به ضعف و سستی کلام خود برده، خودش بوده؛ چرا که عظمت قرآن (دست کم از لحاظ بُعد هنری آن) را اهل فن درک می‌کنند که او نیز چنین بوده و هم‌چنین موارد دیگر که در کتب **تفسیر** و **علوم قرآنی** مفصل ذکر شده و جای ذکر آن در این نوشتار مختصر نیست.

پاسخ بخش دوم پرسش

اما جواب بخش آخر سؤال که آمده: «اگر هیچ مرجعی قابلیت تشخیص نداشته باشد» عرض می‌کنیم که: با توجه به مطالبی که بیان شد، چنین چیزی تحقق خارجی ندارد؛ چراکه این کتاب خدا اگرچه فراتر عقول بشری و کلام **خالق جهان** است. در این حال به‌گونه‌ای تنزل یافته که بشر آن را درک می‌کند و در **مقام** دآوری می‌تواند با کلام مخلوقات و انسان‌ها سنجد و **قضاوت** کند.

منابعی برای مطالعه بیشتر

۱. **آشنایی با علوم قرآنی**، حلبی، علی‌اصغر، دانشگاه پیام نور.
۲. **تفسیر تبیان**، شیخ طوسی، ج ۱، ذیل آیه ۲۳، سو بقره.
۳. **تفسیر المیزان**، علامه طباطبایی، مجد حسین، ج ۱، ذیل آیه ۲۳، بقره.
۴. **تف نور**، قرائتی، محسن، ذیل آیات تحدی که در پاسخ نامه آمده.
۵. **درس‌هایی پیرامون شناخت قرآن**، جمعی از نویسندگان (مؤسسه در راه حق).
۶. **قرآن‌شناسی**، درس‌های مصباح یزدی، مجدتقی، ج ۱، فصل سوم و فصل چهارم.

پانویس

۱. [↑](#) **اسراء (۱۷)**، آیه ۸۸.
۲. [↑](#) **هود (۱۱)**، آیه ۱۳.
۳. [↑](#) **بقره (۲)**، آیه ۲۳.
۴. [↑](#) **یونس (۱۰)**، آیه ۲۸.
۵. [↑](#) **مصباح یزدی**، مجدتقی، قرآن‌شناسی، ج ۱، ص ۱۳۳.
۶. [↑](#) **قرائتی**، محسن، تفسیر نور، ج ۵، ص ۱۹۹.
۷. [↑](#) **طباطبایی**، **مجد حسین**، **تفسیر المیزان**، ج ۱۱، ص ۹۴، ذیل آیه ۲۳ از **سوره بقره**، **بخش اعجاز قرآن**.

[سایت اندیشه قم، برگرفته از مقاله «تجدی قرآن»، تاریخ بازبینی: ۱۳۹۵/۰۷/۱۸.](#)

رده‌های این صفحه: [تجدی](#) | [قرآن شناسی](#)